

September

Deze maand bestaat Thijssse's Hof 94 jaar. De officiële opening vond plaats op 26 september 1925. De hof was een geschenk van de Bloemendaalse bevolking aan Jac. P. Thijssse, die eerder dat jaar zestig was geworden. Hij woonde er pal naast, in wat nu de Dr. Jac. P. Thijsselaan heet. Een lintje kreeg hij dat jaar ook.

Voluit heet onze hof "Planten- en vogeltuin in het Bloemendaalsche Bos". Dat klinkt een beetje aanmatigend. Waren er vóór 1925 soms geen planten en vogels in dat bos? Je kunt die vraag ook anders formuleren: waar is een heemtuin eigenlijk goed voor?

Thijssse's Hof noemen we nu een "heemtuin", en als zodanig geldt hij als de oudste van West-Europa, maar Thijssse zelf sprak van een "instructief plantsoen". In 1941 schreef hij in 'De Levende Natuur', het tijdschrift dat hij zelf had helpen oprichten, er het volgende over.

"Ik droom van plantsoenen, waar het publiek, oud en jong, onwetend en ingewijd, het hele jaar door gemakkelijk getuige kan zijn van wat in de loop der seizoenen, te beginnen met 1 Januari en te eindigen met 31 December, op het gebied van onze inheemse planten- en dierenwereld te beleven valt. (...) Die droom is reeds voor een groot deel verwezenlijkt in Thijssse's Hof. Het is daar ten allerstrengste verboden, buiten de paden te gaan. Maar die paden leiden dan ook langs honderden soorten van planten uit bos en duin en plassenland, niet pedant gerangschikt als in een botanische tuin, maar vrij en vrolijk gegroepeerd in natuurlijke gezelschappen, juist zoals we ze in de echte vrije natuur zien en liefst in zo grote hoeveelheid, dat de bezoeker er vanzelf attent op wordt, niet alleen de mensen, maar ook de insecten en de vogels."

Dergelijke plantsoenen vond hij een noodzakelijke voorziening in de almaar uitdijende steden. Elke stad diende er talloze te hebben, voor niemand verder weg dan een kwartier gaans.

De kern van zijn droom schuilt in de woorden "gemakkelijk getuige zijn", "inheems", "beleven" en "niet pedant". En "verboden buiten de paden te gaan" natuurlijk, ook toen moest de natuur worden beschermd.

Hij contrasteerde zijn droombeeld met de plantsoenen zoals die toentertijd gangbaar waren:

"Alle banken langs het pad (van een "mooi plantsoen", rvd) waren bezet met mensen, die genoten van het heerlijke weer en van het fraaie uitzicht. (...) Jammer echter, dat de wandelaars daar niet in het bijzonder van konden genieten, want ze waren van die bloemenzoom gescheiden door een keurig geschoren gazon, tientallen meters diep en dat mochten ze natuurlijk niet betreden. (...) Dergelijke plantsoenen zijn niet meer dan vullingen voor pleinen en brede straten. Ik ken er, die geheel afgeheind zijn met ijzer hekwerk (...). Veel goede ruimte en brave arbeid gaat op deze wijze verloren."

Bedenkt u zelf even hoe hedendaagse plantsoenen eruit zien.

Thijssse had een opvoedkundig ideaal: breng de natuur in heel zijn rijkdom dicht bij de mensen, maar zonder dat ze er schade aan berokkenen; laat ze zo de natuur ontdekken - nee, laat ze natuurgenoet ervaren, daar worden ze betere mensen van.

Tegenwoordig zijn heemtuinen óók de plaatsen waar planten een toevluchtsoord vinden die in de vrije natuur niet of nauwelijks meer voorkomen. Er is tenslotte veel verloren gegaan sinds 1925. De onlangs overleden Ger Londo schrijft in 'Tuin vol wilde planten': "Door de aanleg van heemtuinen ontstaan meer groeiplaatsen in ons land van allerlei plantesoorten, o.a. bedreigde en zeldzame

soorten. Dat vermindert de kans op uitsterven en vergroot de kans op nieuwe vestigingen in de natuur. Die kans zal groter zijn indien een heemtuin niet te ver van natuurgebieden ligt.”

Wanneer u de volgende keer de hof betreedt, let u dan eens op de steen die terzijde van het ingangspad staat, aan uw rechterhand, even voorbij het mededelingenbord en de tafel met plantjes. Thijsse heeft hem laten plaatsen ter nagedachtenis van Catharina Cool, de paddenstoelenexpert die hem hielp met de inrichting van de hof en met het educatieve werk.

De tekst op de steen is van haar en luidt: “Het ronddolen in en het bestuderen van de natuur geeft kracht aan allen, die geestelijk en lichamelijk lijden.”

We zouden het nu anders formuleren, maar ik vind het een waar woord dat geldt voor iedereen. Want de omgang met de natuur werkt als balsem voor de ziel en doet ons ervaren dat we zoveel meer zijn dan loonslaven, consumenten, stemvee, gevangenen.

Zo, daar hebt u nu al drie verschillende bestaansredenen voor een heemtuin: educatief, botanisch en spiritueel. Er zijn er meer.

Rob van Dam